

Türkiye’de Risk Altındaki Çocukların Ana Akım Basında Temsili

Representation of Children at Risk in the Mainstream Media in Turkey

Onur ALTUNTAŞ¹, Hasan Hüseyin ALTINOVA²

¹ Dr. Fzt. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

² Öğr. Gör. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada Türkiye’de ana akım yazılı basında risk altındaki çocuklarla ilgili haberlerin nasıl sunulduğunu ortaya koymak amaçlanmaktadır. **Gereç ve Yöntem:** Çalışma kapsamında günlük olarak yayınlanan, yüksek satış rakamına sahip ve farklı görüşleri temsil ettiğine inanılan dört gazete incelenmiştir. Çalışma kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2011 tarihleri arasında Cumhuriyet, Hürriyet, Radikal, Zaman gazetelerinde risk altında olduğu düşünülen çocuklarla ilgili yayınlanmış tüm haberler ele alınmıştır. Seçilen gazetelerde risk altındaki çocukların konu olduğu haberler kategorilere göre ayrılmış, bu kategorilerde kaç haber olduğu sayılmıştır. Daha sonra haberlerin içeriklerine, sunumlarına bakılmıştır. Risk altındaki çocukların konu olduğu haberler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. **Sonuçlar:** Bir yıl içinde risk altındaki çocuklarla ilgili çıkan toplam haber sayısının gazetelerde yayınlanan genel haber sayısına göre daha az olduğu tespit edilmiştir. Çocukların en çok şiddet haberlerine konu oldukları ve genellikle şiddet mağduru olarak yer aldıkları tespit edilmiştir. Çocukların yazılı basında temsilinde ikinci olarak cinsel sömürüye, tacize ve tecavüze maruz kalma ile ilgili haberlere konu olduklarını görmekteyiz. En az işlenen konunun çocuk işçiliği olduğu görülmüştür. Ülkemizde son yıllarda çocukların suçta itilmesinde ciddi artış olmasına karşın medyanın bu soruna ilgisiz kaldığı belirlenmiştir. **Tartışma:** Tüm bu verilerin ışığında, çocuğun medyada temsil edilmesi için ya suçlu ya da mağdur durumda olması gerektiği, olumlu örneklerde bile çocuk haklarına duyarlı şekilde davranılmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk; Gazeteler; Haberler

ABSTRACT

Purpose: The aim of the study was to demonstrate how news articles about children at risk were presented in the mainstream press. **Materials and Method:** We selected four daily newspapers with high daily circulation believed to represent different opinions. We reviewed all articles on children at risk in the Cumhuriyet, Hürriyet, Radikal, and Zaman newspapers between 1 January and 31 December 2011. We categorized and counted these articles, evaluated article content and presentation, and performed content analysis. **Results:** The total number of articles on children at risk was quite low compared to the general number of articles. The news about children were mostly about violence and the children were mostly depicted as victims of violence. Others were sexual assault, abuse and rape. The least common subject was child labor. We found that the media disregarded the increased use of children in crime. **Conclusion:** In summary, the children were only depicted as victims in the press and even positive articles were not sensitive to child rights.

Key Words: Child; Newspaper; News

Yazılı ve görsel medya sosyal temsillerin ortaya çıktığı ve yayıldığı alanlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bireyler arası iletişim esnasında gündelik dilde ortaya çıkan kavramlar, önermeler ve pratikler sosyal temsiller olarak tanımlanabilir (Moscovici, 1976; Moscovici, 1984). Sosyal temsiller yeni nesne, kişi ve olayları tanınır hale getirerek onları toplumsallaştırır ve toplumsal grupların sosyal gerçekliği inşa etmesine yardım ederler (Sayılan ve Çevirgen, 2014). Medyada temsil de 'medyada ne betimlendiği: konular veya sorunların halka nasıl anlatıldığı ve neden-sonuç bağının nasıl kurulduğuyula' ilgili bir kavram olarak kabul edilmektedir. Renk seçiminden kullanılan müziğe; kurulan anlamlardan çekilen görüntülere kadar tümü temsil kavramıyla ilgilidir. Bir medya program türü yelpazesi içerisinde, medyanın neleri betimlediği; konuları veya sorunları nasıl anlattığı/aktardığı; programda kurulan söylemlerin işlevlerinin neler olduğu sorularının tümü medyanın temsil pratiğiyle ilgilidir (Gökalp, Ergül ve Cangöz, 2010). Medyada kurulan temsiller, temsil edilen kişi, kurum veya nesnenin toplumsal yaşamdaki yerini yansıttığı için önemlidir (Tanrıöver, 2007).

Medya içeriklerinde kullanılan dil ve belli haber öykü kalıpları ile gerçeklik farklı yollarla düzenlenmektedir (Durfee, 2006). Kitle iletişim araçlarının toplumsal gerçekliği inşa ettiği ve yeniden ürettiği varsayımı temelde medyanın belli konu veya meseleleri, kullandığı dil ve haber kalıplarıyla yorumlayarak ilgi ve dikkatimizin yöneldiği konu ve meselelerle ilgili önceliklerimizi belirlediğini öne sürmektedir (McLeod, Gerald ve Zhongdang, 2003).

Günümüzün ekonomi anlayışında medyada yer alan içerik ve anlamların değiştirilerek izleyicilere ulaştırılması söz konusudur. Bu durumdan en çok etkilenenler ise çocuklardır (Postman, 1995). Medya gündeminde yer verdiği haberler aracılığıyla topluma bir çocuk imgesi sunmaktadır. Medya, imgelerin kuruluşunda, pekiştirilerek devamının sağlanmasında ve toplum tarafından benimsenip, içselleştirilmesinde önemli bir işleve sahiptir. Medyanın sunduğu temsiller, çocukların kim oldukları ve nasıl davrandıkları ile ilgili algıları hem yansıtır, hem de etkiler. Bu temsiller aracılığıyla bir yandan risk altındaki çocuklara yönelik bakış/algı yaratır, diğer yandan mevcut bakış/algı yeniden üretilir. Bu yapılırken çoğu zaman olum-

suz etkileri olabilecek önyargılar ve stereotipler yeniden üretilerek yaygınlaştırılır. Medya risk altındaki çocuklara ilişkin normları toplumsal değer yargılarından bağımsız olarak üretmez. Medya, toplumda var olan bu değerleri basmakalıp imgeler içinde defalarca göstererek pekiştirir (Tosun, 2007). Risk altındaki gruplar, toplumda yeterli olmayan yaşam koşulları içinde yaşayan, demografik değişkenlere bağlı olarak farklı nicelik ve nitelik gösteren, fizyolojik, psikolojik, sosyal, sağlık, ekonomik, siyasal, kültürel açılardan uygar yaşam koşullarına ulaşmak için sosyal devletin sorumluluğunda ve kamusal organizasyonunda; toplumsal güvenlik sistemi içinde, toplumsal koruma ve toplumsal hizmete gereksinime duyan sosyal kesimler olarak tanımlanmaktadır (Cılga, 2012).

Risk altındaki gruplardan birisi de, risk altındaki çocuklardır. Risk altındaki çocuklar dendiğinde en sık dört gruba karşılaşılmaktadır. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar, suça itilen çocuklar, çalışan çocuklar, ihmal ve istismara maruz kalan çocuklar bu dört grubu oluşturmaktadır. Aslında bu grubun içine son yıllarda sayıları sürekli artan mülteci çocukları, engelli çocukları, madde kullanan çocukları, savaşa tanık olan çocukları da dahil ederek onları bu kategoride değerlendirmek gerekmektedir. Bu gruplar değerlendirildiğinde ilk grupların birbirinden bağımsız olmadığı tam tersine iç içe geçmiş olduğu dikkati çeken olgudur (Demirbaş, 2009).

Risk altındaki gruplar genelde insanları dolaşısıyla toplumu rahatsız eder. Toplumun bu grupla karşılaşmak istemediği ve çoğunlukla da görmezden gelme eğiliminde olduğu görülmektedir. Toplumun risk altında bulunan çocuklara yönelik algı ve tutumlarında, bu çocukların medyada sunum tarzı veya temsili belirleyici olabilmektedir (Unicef, 2007). İnsanları harekete geçiren ve hareketlerinin yönlerini belirleyen, onların düşünceleri, umutları, inançları kısaca arzuları, ihtiyaçları ve korkularıdır. Bu inançlar ve korkular bir şekilde medyadaki temsiller yoluyla oluşturulur. Haber çerçeveleri olarak tarif edilen bu sunum kalıplarının risk altındaki çocuklar söz konusu olduğunda; mevcut yapıyı korumak için yukarıda belirtilen risk grupları medyada ya temsil edilmemekte, ya farklı açılardan temsil edilmekte ya da içinde buldukları durum kendi kusurları olarak gösterilmektedir (Hablemitoğlu, 2012). Bu grupları medya potan-

siyel tehlike olarak göstermektedir. Dolayısıyla medya, ötekini, dışarıdakini, ait olmayanı, sürekli çatışma içinde olanı, kalabalık kitleleri tehdit unsuruymuş gibi temsil ederek bu şekilde imgeleştirir, algılatır. Bu ise genellikle risk altındaki çocukla ilgili ortaya çıkan olaylarda (suç, mağduriyet, vb.) çocuğun ya şeytanlaştırılarak ya da zavallılaştırılarak sunulmasına neden olmaktadır (Kubilay ve Durna, 2010). Genel olarak çocukların medyada temsiline baktığımızda, Değirmencioğlu, medyanın çocukları olumlu haberlerin konusu olarak ele aldığı anda bile, onları bir özne değil, nesne olarak temsil ettiğini söylüyor. Bunu iddia ederken de iki meslektaşı ile birlikte 16 günlük gazete haberleri üzerine iki yıl (2001 ve 2002) üst üste olmak üzere 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramını izleyen günleri kapsayacak şekilde gerçekleştirdiği analiz verilerine dayandırıyor (Alankuş, 2007).

İngiltere’de 2004 yılında yapılan bir araştırmada bir hafta içinde gençlerle ilgili çıkan tüm haberlerin %71’inin olumsuz, % 14’ünün olumlu ve sadece %15’inin tarafsız olduğu belirtilmiştir. Suç ve şiddetle ilgili haberlerin %48’inde gençler bu suçların failleri olarak sergilenmiştir. Toplam haberlerin %70’inde erkek çocukları suç faili, sadece %32’sinde mağdur olarak gösterilmiştir. Haberlerin sadece %10’unda kız çocukları suç faili olarak gösterilirken, %91’inde de mağdur olarak sunulduğu tespit edilmiştir. Medyadaki haberlerin verdiği izlenimin aksine, resmi suç istatistikleri erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla şiddet içeren suç mağduru olmalarının daha yüksek olasılıkla olduğunu belirtmektedir (Unicef, 2007). 12 Temmuz- 12 Ağustos tarihleri arasındaki “Hürriyet”, “Akşam” ve “Star” gazetelerinde yapılan içerik analizi sonucunda, sıradan çocukların medyada, mağdur ya da suçlu olduğunda temsil edildiği saptanmıştır (Mora, 2012). Hürriyet, Sabah, Akşam ve Vatan gazetelerinin tarandığı araştırmada çocuklar % 24,9 oranında suç ve şiddet mağduru, % 13,2 oranında sağlık sorunları nedeniyle, % 15,8 oranında kaza ve trajedi kurbanı, % 5,2 oranında suç ve şiddet faili olarak temsil bulunmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, çocukların olumlu olarak ancak başarı öyküsü ve ünlü çocuğu olması halinde temsil edilebildiği ifade edilmektedir (Bek, 2006). Çocukların medyada bir uçta “suçlu çocuklar”, diğer uçta ise “kurban/mağdur çocuklar”

olmak üzere iki uçlu bir şekilde temsil edilmesinin yaygın olduğu görülmüştür (Macdonald, 2003). Gökalp ve arkadaşlarının (2010) yaptığı bir çalışmada fobik (korku ve nefret uyandıran) temsillerde çocukların, çocuk olmaktan kaynaklanan “sağlıklı büyüme ve gelişme hakkı”, “eğitim hakkı”, “korunma hakkı”, “oyun oynama” gibi çok temel haklarından yoksun kalmalarına değinilmediği ifade edilmektedir.

Yazılı ve görsel medyada yukarıda bahsedilen riskli gruplarla ilgili sayısız vakaya rastlanmaktadır. Aynı zamanda bu vakaların mağduriyeti ile ilgili sayısız haber yapıldığı görülmektedir. Bu haberlerde risk gruplarının ihtiyaçlarına, mağduriyetlerine ve kendine özgü olgularına ilişkin bilgi veren, çözüm öneren, zaman zaman da yanlış yönlendiren haber, fotoğraf ve görüntülerle karşılanmaktadır. Ayrıca bu haberlerin medyada birer baskı sayısı ya da reyting aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmanın temel amacı seçilen gazetelerde risk altındaki çocuklarla ilgili haberlerin yazılı medyada nasıl temsil edildiğini ortaya koymaktır. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar, suça itilen çocuklar, çalışan çocuklar, ihmal ve istismara maruz kalan çocuklar, engelli çocuklar, madde kullanan çocuklar, risk altındaki çocuk kategorisine girmektedir. Bu kapsamda haberlerin başlıkları incelenmiştir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Risk altındaki çocuklar hangi sıklıkla yer almıştır?

Haberlerde risk altındaki çocuklarla ilgili ana konular nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma kapsamında günlük olarak yayınlanan, yüksek satış rakamına sahip ve farklı görüşleri temsil ettiğine inanılan dört gazete incelenmiştir. Çalışmada seçilen gazeteler en yüksek baskı sayısına sahip yayın organları olmakla beraber, aynı zamanda, farklı sahiplik yapılarına ve farklı yayın politikalarına sahip olmaları açısından da bir çeşitlilik arz etmektedir. Bu gazeteler, Cumhuriyet, Hürriyet, Radikal, Zaman gazeteleridir.

Veri toplama araçları

Bu çalışmada risk altındaki çocuklardan kastedi-

len, sokakta yaşayan ve sokakta çalışan çocuklar, bir işte çalışan çocuklar, engelli, suça itilmiş, madde kullanan, şiddete maruz kalan, tanık olan, bizzat şiddet davranışı gösteren, cinsel istismar ve tecavüz mağduru çocuklar, yoksul çocuklar olarak ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında ilgili gazetelerin 1 Ocak-31 Aralık 2011 tarihleri arasında risk altında olduğu düşünülen çocuklar ile ilgili yayınlanmış tüm haberler ele alınmıştır. Anne karnından 18 yaşına kadar haberlere konu çocukların hepsi çalışma kapsamına girmiştir. Araştırmada ekler tarama kapsamına alınmamıştır.

Her bir gazetede risk altındaki çocukların konu olduğu haberler kategorilere göre ayrılmış ve bu kategorilerde kaç haber olduğu sayılmıştır. Daha sonra haberlerin içeriklerine ve sunumlarına bakılmıştır. Her bir gazeteden örnek haber başlıkları alınmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Risk altındaki çocukların konu olduğu haberler niteliksel veri olarak değerlendirilmiştir. Niteliksel verilerin analizi; veri ile çalışma, verileri organize etme, belli gruplara ayırma, örüntüleri araştırma, önemli noktaları belirleme ve bunlara dayalı olarak söyleneceklere karar vermeyi içerir (Bogdan ve Biklen, 1998).

Risk altındaki çocukların konu olduğu haberler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi bilgileri tanımlamaya, bilgilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışır. *İçerik çözülmesi, toplumsal bilim araştırma teknikleri arasında "kitle iletişim araçlarındaki" içeriğe yönelik kullanılan bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır. İçerik çözülmesi iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir* (Geray, 2004, s.133). İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen bilgileri, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize

ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Bu araştırma sonucunda elde edilen nitel veriler üzerinde sırasıyla; kodlama, temaların (kategorilerin) bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanma ile bulguların yorumlama işlemleri ile içerik analizi yapılmıştır. İçerik çözülmesi öncelikle araştırmacının temel varsayımı çerçevesinde oluşturulan bir kategorileştirmeyi gerektirir. Bu kategorileştirmede önemli olan kategorilerin kesişmemesi ve sınıflandırmanın hiçbir birimi dışarıda bırakmamasıdır.

Kategoriler risk altındaki çocuk tanımına uyan çocukların gazetelerde temsiliyetine göre değerlendirilmiştir.

Kategorilerleştirmeye aşamasında öncelikle haber başlıkları, spotları ve haber metinleri bir arada değerlendirilerek aşağıdaki başlıklarda kategoriler oluşturulmuştur. (1) Şiddet mağduru çocuklar, (2) Cinsel sömürüye, tacize, tecavüze maruz kalan çocuklar, (3) Çocuk istismarı ve ihmali, (4) Çocuk işçiler-sokakta çalışan çocuklar-Sokağa itilmiş çocuklar, (5) Suça itilen çocuklar, (6) Madde bağımlısı çocuklar, (7) Engelli çocuklar, (8) Sevgi evinde-Yetiştirme yurdunda kalan çocuklar, (9) Patetik (dokunaklı) temsillerde yer alan çocuklar, (10) Eğitimden yoksun kalan çocuklar, (11) Çocuklar için yapılan sosyal sorumluluk çalışmaları.

Elde edilen sayısal veriler tablolatırılmıştır. Ardından, söz konusu haber öykülerinde risk altındaki çocukların temsiline tercih edilen haber başlıklarından örnekler verilmiştir. Bu işlem sonucunda toplam 451 habere içerik analizi yapılmıştır.

SONUÇLAR

Bu bölümde ilk olarak gazetelerde yer alan haberlerin istatistiksel bilgisi verilmiştir. Gazetelerde yer alan haber sayıları ve yüzdeleri Tablo 1'de verilmiştir.

Bu kapsamda gazetelerinde toplam 451 habere rastlanılmıştır. En çok habere Cumhuriyet Gazetesinde en az habere de Radikal Gazetesinde rastlanılmıştır.

Tablo 1. Gazetelerdeki Haber Sayıları

	Cumhuriyet	Hürriyet	Radikal	Zaman	Toplam
Sayı (n)	142	92	88	129	451
Yüzde (%)	31,5	20,4	19,5	28,6	100

Tablo 2. Gazetelere göre Haberlerinin Dağılımı

	Cumhuriyet	Hürriyet	Radikal	Zaman	Toplam
Şiddet mağduru çocuklar	54	53	33	42	182
Cinsel sömürüye, tacize, tecavüze maruz kalan çocuklar	37	8	11	4	60
Çocuk istismarı ve ihmali	3	3	4	21	31
Çocuk işçiler–sokakta çalışan çocuklar–Sokağa itilmiş çocuklar	11	1	4	2	18
Suçta itilen çocuklar	9	4	3	18	34
Madde bağımlısı çocuklar	4	5	4	3	16
Engelli çocuklar	5	6	4	9	24
Sevgi evinde–Yetiştirme yurdunda kalan çocuklar	4	2	8	16	30
Patetik (dokunaklı) temsillerde yer alan çocuklar	9	4	5	6	24
Eğitimden yoksun kalan çocuklar	4	2	11	2	19
Çocuklar için yapılan sosyal sorumluluk çalışmaları	2	4	1	6	13

Bir yıl içinde çıkan toplam haber sayısı gazetelerde yayınlanan genel haber toplamına göre çok azdır. Bir günde bir gazetede ortalama 100 haberin yayınlandığı varsayılarak yapılan bir hesaba göre 219000 haber içinde 451 civarında haber yayınlanması gazetelerde bin haberden ancak 2,1 haberin risk altındaki çocuklarla ilgili olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle söylemek gerekirse risk altındaki çocuklar medyada çok fazla yer almamaktadır.

1. Şiddet mağduru çocuklarla ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 182'nin şiddet mağduru çocuklar ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi şiddet mağduru çocuklar ile ilgili haberlerin 54'ü Cumhuriyet Gazetesi'nde, 53'ü Hürriyet Gazetesi'nde, 42'si Zaman Gazetesi'nde, 33'ü Radikal Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Araştırmaya konu olan tüm gazetelerde çocukların nasıl temsil edildiklerine baktığımızda en çok şiddet haberlerine konu olmuşlarsa haber oldukları görülmektedir.

Çocuklar şiddet içerikli haberlerde iki türlü

yer almaktadır. Birinci kategoride şiddet mağduru çocuklar yer almaktadır. Bu haberlerin içinde de ölüm, kaza kavga haberleri yoğunluktadır.

'Çocuğa kızgın çatal' (Radikal)

'İki arkadaş aynı iple intihar etti' (Hürriyet)

'Barakadaki yangında 2 çocuk birbirine sarılarak can verdi' (Zaman)

İkinci olarak şiddet gösteren çocuklar vardır.

'Av tüfeği ile oynayan çocuk, babaannesini öldürdü' (Hürriyet)

'Sehpayı çocuk çekti' (Cumhuriyet)

Azda olsa çocuklara yönelik şiddeti inceleyen haberler yer almaktadır.

'Her tür şiddetin suçlusu hep aynı! Çocuklar ve kadınlar' (Hürriyet)

'Okulda bıçaklı kavga' (Hürriyet)

'Anne ve doğmamış bebeği soba kurbanı' (Cumhuriyet)

Çocuklar haberlere konu olduklarında şiddet veya kazaya maruz kalmış pasif ve sessiz "kurbanlar" veya bizzat şiddet ve potansiyel tehlikenin kaynağı veya öznesi olarak işaret edildikleri görülmektedir.

Suç, şiddet, ölüm gibi haberlerde özne olan

dezavantajlı grupları, bu haberlerde toplumsal değerleri tehdit eden, sapkın "öteki" olarak kurulmuştur. Böylece yeni ekonomik sistemin tüketemeyen suç, öteki, muhtaç üzerinden tanımlanarak sadece ekonomik alandan değil, bunun yanında toplumsal ve kültürel alanlardan da dışlanmaktadır.

'İnsanlar yazılı basında ve televizyonda şiddet davranışlarıyla karşılaşılıyor. Hep olumsuz haberlerle karşılaşmak izleyici ya da okuyucunun dünyaya olumsuz, karamsar bakış açısını pekiştirmektedir. Bu tür haberlerin tekrarlı niteliği de duyarlı kimselerde tüm dünyanın mahvolduğu gibi bir karamsar duyguya ve duruma başa çıkmanın güç olduğu, elinden bir şey gelmeyeceği gibi bir algıya yol açacaktır'(Palabıyıkoglu, 1997, s. 124).

Medya ve şiddet ilişkisini ortaya koyan araştırmalarda medyanın şiddete karşı insanları duyarsızlaştırdığı belirtilmektedir. Aynı zamanda sıradan, olağan hayatın bir parçası gibi gösterilen şiddet öğeleri ile defalarca karşılaşan bireylerin zaman içinde bunlara alışacakları varsayılmaktadır. Şiddetle ilgili duyarsızlaşma arttıkça da medyada şiddetin dozunun artacağı ve bireyin şiddete karşı tepki göstermeyeceği, yaptığı planlarda da şiddete eğilim gösteren bir tutum içinde olacağı savunulmaktadır (Uysal, 2006).

2. Cinsel sömürüye, tacize, tecavüze maruz kalan çocuklarla ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 60'nın cinsel sömürüye, tacize, tecavüze maruz kalan çocuklarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi cinsel sömürüye, tacize, tecavüze maruz kalan çocuklar ile ilgili haberlerin 37'si Cumhuriyet Gazetesi'nde, 8'i Hürriyet Gazetesi'nde, 11'i Radikal Gazetesi'nde, 4'ü Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Çocukların yazılı basında temsilinde ikinci olarak cinsel sömürü, taciz ve tecavüz haberlerine konu olduklarını görmekteyiz. Bu haberlerin içinde de çoğunlukla çocuklara yönelik tecavüz haberleri yer almaktadır.

'14 yaşındaki kıza tecavüz ettiği iddia edilen 3 kişi tutuklandı' (Zaman)

'Bir engelli iki çocuğa tecavüz' (Cumhuriyet)

'Polise sığındı tecavüze uğradı' (Cumhuriyet)

Çocuklarında tecavüz edebileceğine yönelik haberlere de rastlanılmıştır.

'Çocukların tecavüz girişimi' (Cumhuriyet)

'Böyle anne olur mu? 12 yaşındaki ilköğretim okulu öğrencisi kızını 5 TL'ye erkeklere pazarladı' (Cumhuriyet)

'13 yaşındaki üvey kardeşini erkeklere pazarladı' (Cumhuriyet)

Cinsel sömürü, taciz, tecavüz olayları ile ilgili bilgilendirme amaçlı haberler de yer almaktadır.

'Tacize uğrayanların yüzde 68'i çocuk' (Cumhuriyet)

'Çocuklarınızı koruyun'(Cumhuriyet)

3. Çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 31'nin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili haberlerin 3'ü Cumhuriyet Gazetesi'nde, 3'ü Hürriyet Gazetesi'nde, 4'ü Radikal Gazetesi'nde, 21'i Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Çocuk istismarına ilişkin haberlerin başlığında "istismar" ifadesinin açıkça geçmediği görülmektedir. Bu olayın bir istismar olduğunun açıkça belirtilmediği ve yorumun okuyucuya bırakıldığı tespit edilmiştir.

'Annenin 5. kattan attığı çocuğu öldü' (Zaman)

'Lise öğrencisi, doğurduğu bebeği çöpe attı' (Zaman)

'Bakıcının dövdüğü 2 yaşındaki çocuk öldü' iddiası (Hürriyet)

4. Çocuk işçiler-sokakta çalışan çocuklar-sokağa itilmiş çocuklarla ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 18'nin çocuk işçiler-sokakta çalışan çocuklar-sokağa itilmiş çocuklarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi çocuk işçiler-sokakta çalışan çocuklar-sokağa itilmiş çocuklarla ilgili haberlerin 11'i Cumhuriyet Gazetesi'nde, 1'i Hürriyet Gazetesi'nde, 4'ü Radikal Gazetesi'nde, 2'si Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Yapılan çalışmalarda 2012 yılında çocuk işçi sayısının 893 bine ulaştığı ve en yoğun istihdam edildikleri ekonomik faaliyet kolunun ise tarım olduğu ifade edilmektedir. Çocuk işçi sayısına göre çocuk işçiliğiyle ilgili yapılan haber sayısının az olduğu saptanmıştır (Öngel, 2014; Türkiye İstatistik Kurumu, 2013).

'Onlar yine tarlada'(Radikal)

'Öğrenciler çocuk işçilerin sesi oldu' (Cumhuriyet)

'Çocuklar kimin umurunda' (Hürriyet)

gibi haberler sokak çocuklarının aile korumasından ve denetiminden uzak olduğunu ve "normal" vatandaşların onlardan korunması gerektiğini anlatmaktadır. Bu çocuklar kanunla ihtilafa düşmüş çocuklardır. "Sokakta yaşamaya itilen çocuklar" ifadesi yerine "sokak çocukları" ve "tinerciler" kavramlarının ağırlıklı olarak seçildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu çocuklar fobik temsil kategorisinde yer almaktadır. Sokak çocuklarının haber metinlerindeki temsil biçimlerine baktığımızda da, bir bakıma, nedenini bilmediğimiz biçimde sokakta yaşamayı tercih eden, suçlu olmayı, suç üretmeyi seçmiş, neredeyse özleleri, doğaları gereği suça eğilimli çocuklar olarak resmedildiklerini görülmektedir (Gökalp, Ergül ve Cangöz, 2010).

Medya risk grupları ile ilgili yaptığı haberlerle aynı zamanda kişisel güvenliğimizi yitirdiğimiz, kentlerin artık yaşanmaz bir hal aldığına dair haberlerle bir güvenlik sorunu olduğu fikrini de yaymaktadır. Medya bu haberlerle toplumun dışarıdan tehlike gelebileceğine yönelik temel endişelerini, yabancıya karşı korkularını (yoksulu, marjinali, sokak çocuklarını ötekileştirerek/yabancılaştırarak) harekete geçirmektedir. Bu haberler kent insanı üzerinde yaşam biçimleri üzerinde etkili olmaktadır. Artan kişisel güvenlik önlemleri, korumalı siteler, işyerlerindeki alarmlar, güvenlik sistemlerine yönelik talepler hep bu korkuları somutlamaktadır. İnsanlar güvenli yerler olarak bilinen alışveriş merkezlerine akın etmektedir.

5. Suça itilen çocuklarla ilgili haberler

Ülkemizde son yıllarda çocukların suça itilmesinde ciddi artış olmasına karşın medya bu soruna bir hayli ilgisiz kalmaktadır. Dahası suça itilen çocuklar küçük caniler şeklinde temsil etmektedir.

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 34'ünün suça itilen çocuklarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi suça itilen çocuklarla ilgili haberlerin 9'u Cumhuriyet Gazetesi'nde, 4'ü Hürriyet Gazetesi'nde, 3'ü Radikal Gazetesi'nde, 18'i Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

'Çocukları dilendirenlere operasyon'(Zaman)

'İlkokul çocuğunu kaçakçı yaptılar'(Zaman)

'Cezaevlerinde ürküten tablo: Hapisteki çocuk sayısı 2 bin 290. Bunların 2 bin 72'si tutuklu, 218'i hükümlü' (Cumhuriyet)

6. Madde bağımlısı çocuklar ile ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 16'sının madde bağımlısı çocuklar ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi madde bağımlısı çocuklarla ilgili haberlerin 4'ü Cumhuriyet Gazetesi'nde, 5'i Hürriyet Gazetesi'nde, 4'ü Radikal Gazetesi'nde, 3'ü Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Uçucu ve uyuşturucu madde kullanımı ve bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalarda sokakta yaşayan çocukların gerçeklerden kaçma ve kendini iyi hissetmek amacıyla kullanmaya başladıkları bu maddelere bağımlı hale geldiklerinde daha yoğun rahatlama ve kaçma isteği duymaya başladıkları belirtilmektedir. Bu durumda da çocuğun yapacağı tek şeyin, o maddeden daha çok kullanmak ve daha etkili bir madde bulmak olduğu ve sokakta yaşayan çocukların kısıtlı imkânları neticesinde maddeye ulaşmama onları intihar, kendine ya da başkalarına zarar verme ve suçluluğa itebildiği ifade edilmektedir (Barış, 2008).

Araştırmamızda da haber başlıklarına baktığımızda madde bağımlısı kişilerin kendilerine ve başkalarına zarar vermeleri ile ilgili haberlerin daha çok yer aldığı görülmektedir.

'Beyoğlu'nda tinerci dehşeti' (Zaman)

'İstanbul'da tinerci vahşeti' (Radikal)

'Tinerciler satırla okula saldırdı' (Hürriyet)

7. Engelli çocuklarla ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 24'ünün engelli çocuklarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi engelli çocuklarla ilgili haberlerin 5'i Cumhuriyet Gazetesi'nde, 6'sı Hürriyet Gazetesi'nde, 4'ü Radikal Gazetesi'nde, 9'u Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Sayılan ve arkadaşları (2014) yaptıkları bir çalışmada derledikleri 346 haberden sadece 1'nin engelli çocuklarla ilgili olduğunu ve bu durumun ülkemizde engelli çocukların ne ölçüde yok sayıldığının çarpıcı bir göstergesi olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmamızda 451 haber için yaptığımız incelemede 24 haberin engelli çocuklarla ilgili olmasının engelli çocukların medyada yer almasıyla

ilgili olumlu bir gelişme olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca bu haberlerde engelli çocuklarla ilgili haberlerin ders ve eğitim desteği gibi olumlu konularda olmasının önemli olduğunu düşünmekteyiz.

'Ders zili Abbas için evde çalıyor' (Zaman)

'7 yıl önceki kazada engelli kalan küçük Sinem'i devlet tedavi ettirecek' (Zaman)

'Özürü çocuk, yangında hayatını kaybetti' (Zaman)

8. Sevgi evinde-yetiştirme yurdunda kalan çocuklarla ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 30'unun sevgi evinde-yetiştirme yurdunda kalan çocuklarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi sevgi evinde-yetiştirme yurdunda kalan çocuklarla ilgili haberlerin 4'ü Cumhuriyet Gazetesi'nde, 2'si Hürriyet Gazetesi'nde, 8'i Radikal Gazetesi'nde, 16'sı Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

'Öksüz kalan 6 çocuğa devlet sahip çıktı' (Zaman)

'Korunmaya muhtaç 25 çocuk pansiyona yerleştirildi' (Zaman)

'Kız yurdu erkek yurdu olmuş' (Hürriyet)

Çocuk yuvasında yaşananlarla ilgili haberler, genelde yukarıdaki haber başlığıyla verilmektedir. Fotoğraflanan görüntüler genelde ağlama ve ağlatma etkisi uyandırmaya yöneliktir. Olay, yuvada görev yapan üç-beş bakıcı kadınla sınırlı, dar bir biçimde tartışılmaktadır.

"Artık onların da sıcak bir yuvası var"

Bu başlıkla verilen haberde çocukların bu yuvaya ilişkileri hiçbir zaman bilinemez, çünkü onların sesini kimse duyamaz. Yoksul çocukların mağduriyetini uzun uzun anlatan basın, iş bu çocuklara kulak vermeye gelince, pek heyecanlı ve hevesli değildir. Böyle olduğu için yetiştirme yurtlarında cinsel taciz iddialarına geniş yer verirken, bu iddiaların orada yaşayan çocukları nasıl etkileyeceği hiç hesaba katılmaz.

"Yetiştirme yurdu çocuğu"

Yetiştirme yurdunda yaşayan çocukların daha çok şefkate, ilgiye ihtiyaç duydukları çok haberde geçer. Ancak yetiştirme yurtlarında yaşayan genç kızlarla konuşulduğunda en büyük sıkıntılarının birinin, "yurt kızı" olarak damgalanmak olduğunu anlatırlar. "Yurt kızı" olmanın, tacize, hatta tecavüze uğramış olmak anlamına geldiğini söylerler.

9. Patetik (dokunaklı) temsillerin yapıldığı haberler

Bir diğer sınıflandırma yoksulların dramatik olaylar eşliğinde ve kadercı bakış açısıyla habere konulduğu dram ve mağduriyet haberleridir.

Geleneksel olarak, çocuklara toplumun korunması gereken bir alt grubu olarak bakılmaktadır. Çocuklara yapılan tehditler, okur ve izleyicilerin dikkatini çekmek için kullanılabilir güçlü duygusal tepkilere yol açmaktadır. Bu nedenle, çocuklarla ilgili haberler ve görüntüler, haberin toplumsal önemi için olduğu kadar, pazarlama potansiyeli nedeniyle de değerli görülebilir. Sonuç olarak, çocuklar genellikle medyada mağdurlar veya yetişkinlerin "şirin" uzantıları olarak sunulmaktadır.

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 24'ünün patetik temsillerle ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi patetik temsillerle ilgili haberlerin 9'u Cumhuriyet Gazetesi'nde, 4'ü Hürriyet Gazetesi'nde, 5'i Radikal Gazetesi'nde, 6'sı Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

'İki çocuk, iki dram' (Zaman)

'3 gündür sokaktalar' (Cumhuriyet)

'Her 4 çocuktan biri aç' (Hürriyet)

'Dram içinde dram-engellilik, tecavüz yoksulluk' (Radikal)

10. Eğitimden yoksun kalan çocuklarla ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 19'unun eğitimden yoksun kalan çocuklarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi eğitimden yoksun kalan çocuklarla ilgili haberlerin 4'ü Cumhuriyet Gazetesi'nde, 2'si Hürriyet Gazetesi'nde, 11'i Radikal Gazetesi'nde, 2'si Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) (2006) tarafından sunulan bir raporda çocukların erken yaşarda çalışma hayatında yer almaları, artan oranda çocuğun çeşitli alan ve işkollarında çalışması, Türkiye'de önemli bir toplumsal sorun olarak dikkat çektiği ifade edilmektedir. Ayrıca bu raporda Türkiye'de 6-14 yaş grubundaki çocukların %27'sinin okula ilgi duymama, öğretmenleriyle iyi geçinememe, %15'inin okul masraflarının çok yüksek olması, %14'ünün ailesinin ekonomik faaliyetine yardımcı olma ve ücretli çalışmak zorunda olma, %11'inin ailesinin izin vermemesi, %9'unun ev işlerinde ailesine

yardımcı olma ve küçük kardeşlerine bakmak zorunda kalma, %4'ünün uygun okulun olmaması ve %20'sinin ise diğer nedenlerle okula gitmedikleri veya okulu yarıda bıraktıkları belirtilmektedir.

Araştırmamızda da çocukların özellikle aile bütçesine katkıda bulunmak için okulu bıraktıkları görülmektedir.

'7 kardeşi için okulu bırakan İlknur'a valilik sahhip çıktı' (Zaman)

Çocukların okula gönderilmeme veya okulu bırakma durumlarından en fazla kız çocuklarının etkilendiği görülmektedir. Kızların okulu terk oranlarının daha yüksek olduğu da yapılan çalışmalarda belirtilmektedir (Tunalı, 2006). Son yıllarda yapılan çalışmalarda genellikle ilgili faktörlerin kızların okulu terk etmelerinde önemli olabileceğini göstermektedir. Bazı ailelerin okulun evden uzakta olması nedeniyle okula geliş gidiş sürecinde güvenliklerinden endişe ettikleri için çok istemelerine rağmen kız çocuklarını okula gönderemedikleri ifade edilmektedir (Kim ve Bailey, 2003).

'Okulda gebelik testi' iddiası asılsız çıktı' (Zaman)

Müftü (2001) tarafından yapılan bir çalışmada yoksul aileler için eğitimin çok yüksek maliyetli olmasının kız çocuklarının okula gönderilmesi açısından engelleyici olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitimdeki toplumsal cinsiyet farklılıkları kız çocuklarının aleyhine olduğu, bazı bölgelerde geleneksel nedenlerden ötürü, aileler kızlarını karma okullara göndermekte isteksiz davrandıkları, kız çocukların temel eğitimi dördüncü sınıfta terk ettikleri de bu çalışmada ifade edilmiştir. Kırsal yörelerde ailenin tarım alanlarında çalışmak zorunda kalan çocuklarının da okula devam edemedikleri bildirilmiştir.

11. Çocuklar için yapılan sosyal sorumluluk çalışmalarıyla ilgili haberler

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin 13'ünün çocuklar için yapılan sosyal sorumluluk çalışmalarıyla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi çocuklar için yapılan sosyal sorumluluk çalışmalarıyla ilgili haberlerin 2'si Cumhuriyet Gazetesi'nde, 4'ü Hürriyet Gazetesi'nde, 1'i Radikal Gazetesi'nde, 6'sı Zaman Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

'Erzincan'da 'Gönüllü Paylaşım Projesi' hayata geçti' (Zaman)

'İki kitap size, biri yuvadaki çocuğa' (Zaman)

Özdemir ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan bir çalışmada gönüllü üniversite öğrencilerinin Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Göztepe Semiha Şakir Çocuk Yuvası'nda yaptıkları "Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişimlerinin Desteklenmesi Projesi"nin ilk 6 aylık dönem sonuçları verilerek, SHÇEK çocuk yuvalarında gönüllü olarak yürütülecek toplumsal duyarlılık projelerinin önemi vurgulanmıştır.

Yapılacak olan sosyal sorumluluk projelerinin topluma duyurulmasında ve böylece hem farkındalığın sağlanmasında hem de katılımın artırılmasında medyaya çok önemli görevler düştüğünü düşünmekteyiz.

TARTIŞMA

Risk altındaki çocuklarla ilgili haberlerin yazılı medyada nasıl temsil edildiğini ortaya koymak amacıyla yaptığımız çalışmada yaklaşık olarak 451 habere rastlamış olmamız bize risk altındaki çocuklara ilişkin haberlerin yazılı medyada çok fazla yer almadığını göstermektedir.

Medyada çocukların nasıl temsil edildiğine baktığımızda daha çok şiddet, cinsel taciz, sömürü mağduru olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklarla ilgili diğer haberler arasında, suç, sokağa itilme, çalıştırılma, eğitimden yoksun kalma ve dram haberleri çoğunlukla yer almaktadır.

Çocukların medyada temsili, zavallı, aciz, yardıma muhtaç olarak ya da cani, ahlaksız, sosyal dışlama, damgalama oluşturacak biçimdedir. Dezavantajlı gruplarının medyada yansımaları daha çok sorunu bireyleştirmektedir. Haberlerde sorunlar tesadüfî, tekil, hızlıca bertaraf edilebilen bir durum olarak resmedilmiştir. Medyada dezavantajlı grupları bireysel bir kusur olarak ele alınmakta ve toplumsal koşullardan oluştuğu dolayısıyla yapısal bir sorun olduğu gözden kaçmaktadır.

Medya ile ilgili tartışmaların ortaya koyduğu durum bu olduğuna göre, bireylerin medya yolu ile ulaşan mesajların karşısında bilinçli bir tüketici olmasını sağlayacak bir medya bilinci, eleştirel medya okuryazarlığının geliştirilmesi, önemli duyarlılık alanlarından birini oluşturmaktadır.

Toplumumuzda hala çocuğun bir birey olarak kabul edilmediği bir vakiydir. En azından bir birey olarak çocuğun toplumdan ve ailesinden gerçekte ne beklediğinden çok ailenin ya da top-

lumun çocuktan ne beklediği bir öncelik olarak durmaktadır. Bu ise genellikle çocukla ilgili ortaya çıkan olaylarda (suç, mağduriyet, vb.) çocuğun ya şeytanlaştırılarak ya da zavallılaştırılarak sunulmasına neden olmaktadır. Çocuğun dünyası, düşünceleri, beklentileri suskunlaştıkça, çocuğa dair sunumlar ya aşırı olumlu, ya aşırı olumsuz ya da "zavallı" stereotiplerle gerçekleşmektedir.

Çocukların medyada temsili görüldüğü gibi ağırlıklı olarak olumsuz konularla birlikte mümkün olabilmektedir. Ancak olumlu konularda bile çocukların medyada temsili onları bir özne olarak değil, belli bir siyasal ya da toplumsal vakanın nesnesi olarak konumlandırmaktadır. Örneğin, çocuklara ilişkin bir başarı öyküsünde genellikle çocuğun bizzat kendi başarısı değil, ailenin gurur kaynağı oluşu öne çıkarılmakta ve kamuoyuna numune olarak sunulmaktadır.

Hâlihazırdaki verilerin ışığında, çocuğun medyada temsil edilmesi için ya suçlu ya da mağdur durumda olması gerekmektedir. Olumlu örneklerin bile çocuk haklarına duyarlı bir biçimde çerçevelendirilmediği bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Çocuklar suçla birlikte anıldığı zaman "korkunç bireyler", mağduriyetle birlikte anıldığı zamansa "zavallı kurbanlar" olarak çerçevelenmektedir. Hem korkunçluk hem de mağduriyet, esasında söylemsel olarak üretilen kavramlar olup, okuyucuları sorunun kaynağından uzaklaştırıp, sunuma konu olan aktörleri toplumsal olarak dışlama işlevi görmektedir.

Görülen ve anlaşılan o ki, ulusal basında çalışan bazı kimseler sokak çocuklarına karşı şu veya bu düzeyde bazı önyargılara sahiptirler. Bu da kullanılan dil ile gerçekleşen olayları sunuş biçimiyle kamuoyunun kestirme yargılara varmasına yol açabilmektedir. Ulusal basın öncelikle ve özellikle sokak çocuklarıyla ilgili haberlerdeki dilini gözden geçirmek ve yanlışlıkları düzeltmek zorundadır. Bu çocuklara bir tehdit kaynağı olarak değil, savunmasız, kendileri tehdit altında insanlar olarak odaklanması gerekmektedir. Hâlbuki şu an için ulusal basın, söz konusu çocukların risk altında oldukları ve bu nedenle korunmaları gerektiği gerçeğine odaklanma açısından büyük oranda doğru konumda değildir. Ulusal basın bu çocukları topluma yönelik bir tehdit olarak sunmamalıdır. Bu sunumu bir an önce terk etmelidir. Konunun uzmanlarınca tekrar tekrar dile getirildiği üzere;

sokak çocukları için barınaklar açılması, aileleriyle ilişki kurulması, ailelerine maddi yardım yapılması, çocukların ve ailelerinin temel sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanmalarının sağlanması, sokaklarda yaşayan veya çalışan çocukların korunmalarına ve desteklenmelerine yönelik olarak uygulanması gereken stratejilerdir. Bu çocukları toplumla yeniden bütünleştirmek, onları sokağın getirebileceği olumsuzluklardan korumak için yeni stratejiler de geliştirilmesi bir zorunluluktur. Bunu başarma yolunda atılacak ilk adımlardan birisi ulusal basına aittir. Ulusal basının ilk adımını ise öncelikle bu çocuklarla ilgili haber yaparken doğru konumda yer alması oluşturmaktadır. Belki de ulusal basının bu konumdaki çocuklarla ilgili özel muhabirler yetiştirmesi gerekmektedir. Aslında suç işlemeye zorlanan veya bu duruma getirilen bir çocuk tehdit altındadır. Oysa günümüzün ulusal basın standartları bu çocuğu suçlu olarak sunmaktadır. Bu konuda bir anlaşmaya varılması gerekir. İvedilikle yapılması gereken, medyanın bütün kesimlerini bir araya getirerek bu konuda ortak bir açıklamada ve taahhütte bulunmalarını sağlamaktır. Bu, medyanın çocukları herhangi bir biçimde istismar etmesini önleme ve çocuklar açısından etkili bir savunma mekanizması oluşturması açısından önemli bir adım oluşturacaktır.

KAYNAKLAR

- Alankuş, S. (2007). *Kadın Odaklı Habercilik*. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Barış, İ. (2008). *Sokakta Yaşayan Çocuklar ve Aileleri (İstanbul örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bek, M.G. (2006). *Medya ve Toplumsal Katılım Araştırması İçerik Analizi Sonuçları*. Erişim: 21.02.2015. www.britishcouncil.org/.../turkey-society-media-and-social-inclusion-rep
- Bogdan, R.C., Biklen, S.K. (1998). *Qualitative Research in Education: An Introduction to Theory and Methods* (3rd ed.). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Cılga, İ. (2012). *Risk Gruplarına Yaklaşımda Sosyal Hizmetlerin Rolü*. Erişim: 20.07.2014, <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/risk1.htm>
- Demirbaş, T. (2009). *Göç ve Risk Altındaki Çocuk*. Erişim: 20.03.2015, http://www.cocukgenkongre.com/pdf/kongre_19.pdf
- Durfee J. L. (2006). " 'Social Change' and 'Status Quo'

- Fraing Effects on Risk Perception: An Exploratory Experiment", *Science Communication*, 27(4), 459-495.
- Geray, H.(2004). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Siyasal kitabevi, s.133.
- Gökalp, E., Ergül, H., & Cangöz, İ. (2010). Türkiye'de Yoksulluğun ve Yoksulların Ana Akım Basında Temsili. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 144-182.
- Hablemitoğlu, Ş.(2012). *Medya Okuryazarlığı*. Ders notları.
- Kim, J.H., & Bailey, S. (2003). *Unsafe Schools: A Literature Review of School-Related Gender-Based Violence in Developing Countries*. Arlington: Development and training services, Inc.
- Kubilay, Ç., & Durna, T. (2010). "Türk Basınında Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tartışması: Haber Metinleri ve Köşe Yazılarında Hüseyin Üzmez Vakası'na İlişkin Eleştirel Bir Analiz." *Kültür ve İletişim*, 13(1), 31- 68.
- Macdonald, M. (2003). *Exploring Media Discourse*. Londra: Arnold.
- McLeod J.M., Gerald M. K., & Zhongdang, P. (2003), "Medya Etkilerinin Anlaşılması ve Yanlış Anlaşılması; Medya Etki Araştırmaları", *Mass Media and Society*, Çev: Murat S. Çebi, Ankara: Alternatif Yayınları.
- Mora, N. (2012). *Medya ve Çocuk* Erişim: 21.01.2015, <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/medyacoc.htm>
- Moscovici, S. (1976). *Social Influence and Social Change*. London: Academic Press.
- Moscovici, S. (1984). *The Phenomenon of Social Representations*. In R. Farr & S.Moscovici (eds.), *Social Representations* (pp.3-69). Cambridge University Press, Maison des Sciences de l'Homme:Cambridge/Paris.
- Müftü, G. (2001). Çocukların Hakları. *Milli Eğitim Dergisi*,151.
- Öngel, S.F. (2014). *Çocuk işçi sayısı dünya genelinde azalırken Türkiye'de arttı*. Erişim: 9.11.2014, <http://www.disk.org.tr/2014/04/disk-ar-cocuk-isci-sayisi-dunya-genelinde-azalirken-turkiyede-artti>
- Özdemir, N., Nihan, S., Türkddoğan, D. (2008). Bir Sosyal Sorumluluk Projesi Örneği: "Korunmaya Muhtaç Çocuklar". *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, (2), 283-305.
- Palabıyıköğlü, R. (1997). *Medya ve Şiddet. Kriz dergisi*, 5(2), s.124.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu* (çev. Kemal İnal), İstanbul: İmge Yayınevi.
- Sayılan, G., & Çevirgen, N. (2014). Yazılı Basında Çocuk Temsilleri: Bir Bekleme Salonu Olarak Çocukluk. *İletişim ve Diplomasi dergisi*, 2.
- Tanrıöver, H. (2007). Medya'da Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri. S. Alankuş (Derl.). *Kadın Odaklı Habercilik* (s.149-166). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayıncılık.
- Tosun, G.E. (2007). Çocuklar ve Çocuk Haklarının Medyada Temsili, S. Alankuş (der), *Çocuk Odaklı Habercilik, Hak Haberciliği Dizisi*, 3 (s.172-195). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Tunalı, İ. (2006). *Türkiye İş Kurumu Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İstihdam Araştırması*.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2013). *Çalışan Çocuklar 2012*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ). *Çalışan Çocukların Sorunları ve Çözüm Yolları*. Erişim: 09.02.2015, <http://www.turkis.org.tr>
- Unicef. (2007). *Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları. Hak temelli perspektif*. 35-42. Erişim: 18.01.2015, <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf>LGE ofisi tarafından kabul edilen program.
- Uysal, M. (2006). *Medya ve Şiddet*. Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu. Erişim 20.04.2015, <http://www.egitimsen.org.tr/>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Niteliksel Araştırma Yöntemleri* (2. bs.). Ankara: Seçkin Yayınları.